मराठी - कथा

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४ ... ३३६ (१५८)

ग्रंथ नाम ... गीरी.

विषय ... राणे

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

राजाराम देशपा ॥ श्रीवीक्रमचरीत्र प्रारंभ ॥ (१)

(१) श्रीगणेशायनमः ॥ परीसोनीयंदुलवचन ॥ बोलावी
ले भटीप्रधान ॥ ह्मणे सुजन ऐ चतुर ह्माहणा ॥ राज
नीती चा नवाचावी ॥१॥ ऐसी लागती साहा मास
के ध्यानक राचे ॥ दास [illegible] न क्रोध परद्रव्यासी ॥ त्य
जुनीया ॥२॥ स्वामीस [illegible] आह्मीये नी गुंती प
र काया प्रवेशाची गती ॥ दोही होनी राणी वसरीघे
ऐसे सांगे ॥३॥ गर्भीनाथ गुप्त ॥ स्वामी गर्भ ॥ चीत्परीत
ऐक दुलाजे ॥ कापवीत्र ॥ साहीक रा जयाभा ॥४॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai. "

पाहातो सेवक सेवेका ॥ तव रायासी आठवला कु
2 ब्जक ॥ गुसद्वारी रक्षिक ॥ जो देखीला आसे ॥ ९ ॥ तो बो 2
लाउनी आणीला ॥ राये स्नान गेम घेतला ॥ मुहुर्त पाहो
११ नी ध्वारपाला ॥ उसरदीहोरासी ॥ १० ॥ पाहिउं लीन नाहे ११
रा नगर ॥ पाहाती ग्राम पट्टणपुर ॥ नद नदीयसगे ॥
तीर ॥ श्नानदान करीतीसा ॥ ११ ॥ ऐसे पाहीउं ली प्रथ्वी वरी ॥
तच देखीली येक नगरी [illegible] तये क्षेत्र वसे दुरगीरी ॥ आ
तीरन्य वीरस्नावी ॥ [illegible] नगरा समीप आला ॥ तव ये
क सरोवर देखीला ॥ [illegible] भरला ॥ कमल कु
स्मे परी पुर्ण ॥ १२ ॥ तेथे स्वामी [illegible] लान येक ॥ कमेरिसा
सोकी स्नान दीके ॥ [illegible] करातीयाके तुका ॥ पा
हाती सरोवराते ॥ १३ ॥ पुढा हाती पुस्प वटीके चाकु पा ॥
तयावरी देखीला मृत्यु सर्प ॥ राये धरीला संकल्प ॥
चीदे ची प्रचीती पाहावया ॥ १४ ॥ ह्मणे मा [illegible] ही हा ॥
आभ्यासी लीप परत्तु लीची रचना हीन ही पुरली प
(कुब्जकासी सांगतये चेष्टा ॥ नावे कमीनी [illegible] करी
न ॥ १२ ॥ नवमी हार [illegible] ली ॥ लोवरी [illegible] उटची

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मज प्रलीं। तुवा वैरे तोनी रचाव चीतली। पाहा॥
3 आ स्रावे ॥१३॥ येरा म्हणे महाउस म॥ नीद्रा करी 3
पावे वीश्राम॥ नीःकपटी वीक्रम॥ नीद्रा करी
॥ लाजा हाला॥१४॥ आत्मा काढीला आपुला म्ह २॥
त्यसर्पी प्रिकाश केला॥ धुं धांवतच्याल लाआ
सीआनंदे करान्नीप[illegible] कुवडा केद ध्वी देखीलें॥
म्हणे येणे प्रस्थांपा हल[illegible] लें। अरी मीही पाही
न वहीलें। जो वरी येरे वीक्रम॥ १६॥ आपुल्यास्व

देह या रक्षीं। प्रवेश केला वीक्रमा। त्या कुडीसी॥
वीक्रमा॥ ह्रुद धरानी यव[illegible] रक्षी॥ सीघ्र गतीचा नीलें॥ चदीचा॥
3A १७॥ केला वीश्वासध्यासी॥ पवनगती असे जात॥
हेस ताटाक ला पथ॥ तुज नीयेचा॥ १८॥ नगराम
धे प्रवेशला॥ अरास जाउन भेटला॥ तो म्हणे कु
वडा के आन्याय केला॥ मुजसी जीउ वनासी॥ १९॥
मग परतोनी आलो येथे॥ पाहुनी उलमउहल
से॥ मग कारा प्रयाण ले॥ [illegible]वक॥ रान्नसारे॥
॥२०॥ हैसे म्हण तुनी तयासी॥ गेला राणीयचसीय॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

सी॥ सा मास कमणिला हीरी॥२१॥ पुष्पभिर
ली सा हा मास॥ द्वारकेसी यात्रा॥ पुर काया प्रवेश॥
मग करावा वास॥ राणी वस्यामा सी॥२२॥
ऐसे वचन ऐकोनीया॥ लगबग का करन चा
या॥ सा मास भरली बुद्द्याम दारथ॥ चमत्कार
वीद्येचा॥२३॥ मग [illegible] भटी प्र
धान इनानी [illegible] अनुभवी
[illegible] ॥२४॥ केले आहे कपट॥

[illegible] चरीत्र ग्रंथा॥
देह होय परी [illegible] यासी करीना कुछ
हा दुरास देह [illegible] ॥२५॥ भटी पाहीला नीवां
त॥ चालवी राज नीत॥ [illegible] तेसी परा
हाटी करी गरदा॥ किडे भुजंगेंद्र॥ रवे [illegible] कीड
[illegible] छदो॥ फुडी काढु नी आनंदे॥ [illegible]
सा॥२६॥ ऐसा येक प्रहर कमलापर लोनी [illegible]
सी आला॥ [illegible] आपुली पाहु लागला॥ तव देह

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai
a joint project of the

देखे कुब्ज काचे ॥२८॥ कुडी देखोनी कंटाळला ॥

5 म्हणे येणे वीघ्यास घात केला ॥ कपरी कुडी घेउन

४॥ गेला ॥ दुरात्मा दुर बुधी ॥२९॥ मी जरी संचर राया

चे शरीरी ॥ हा पापरुपी दुराच्यारी ॥ [illegible] किर १८॥

न येय ॥ केली का ॥ मुरडोनी माघारा चालीला ॥

॥३०॥ म्हणे ऐसे जरी [illegible] पडे ॥ तरी मज लागे दोष घ

डे ॥ संभासनी नीघे मी महात्या ॥३१॥ जरी घडे

स्वंसर्गअन्न ॥ तरी [illegible] तेच पतन ॥ घेरजि

जरी जीवन ॥ वीर्य यश समानपे ॥३२॥ दुर्ज

5A नाचे संगती ॥ जरी बोलीचे संभापणे ॥ तरी

नाना केरा दुर्वृत्ती पावसाली ॥३३॥ ऐसी आ

हे धर्मनीती ॥ जरी जाणता मारील पथी ॥ सा डाप

रमील तैसे कीजे सफळी ॥३४॥ श्लोक ॥ शकट

पंच हस्तेन ॥ दश हस्तेन वाजीन ॥ हस्तीसहस्त्र

हस्तेन ॥ देशात्यागेन दुर्जनं ॥३५॥ टीका ॥ श

कट पंच हस्त ॥ केसरा का पंचडे तोरे वोरव द ॥ घोडे

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ब्राह्मण॥ जे॥ तीया दोनी बारा॥ येक येकाने देख

६ तीपाउ द्य॥ भवीरा हे ब ळी व त॥ केवी लुके होण

र गत॥ ऐसी बुध्धी उपाट ब ल॥ भोग्य रस वा॥

॥३७॥ मज काय आसे यीता॥ प्रसन्न भुत रचा॥ ची।

व। भीआ सताय अभिमन्यु करटे वी ला माथा॥ सुवे

य ब्राह्मणे॥ ३८॥ ऐसे हे सुख॥ नीचा रूला॥ जरी राही

न सर्प देहीयासी॥ तरी कोपी करील घात॥ सर्प

आहे ब्राह्मण॥ नीया॥ ३९॥ पाहे अ ध प्रु धवीरो भोयंत॥

चा ले थोकर या कलप था ॥ लवदे रवी ले वट ब

वीक्रम दी दोलो तो हे थे की प्र ये हु॥ ४०॥ चट्टा ची॥ चरीत्र॥

6A आत्ती वीरत्तार द्र ष्टी पडले ॥ त्याचे कलीवर॥

तुम देह शीलीकरा॥ भ ल या चे जीवनी॥ ४१॥

हेरसे वी य्पारनी मनीं॥ त्यजी ली सर्प चीगवस

पीयास चरेरा व्याघ्र कुडी स्थानीं॥ आली शीली

करनीस॥ ४२॥ मग तेथुनी उडाला॥ नगरामध्य

भागी आला॥ जीवं वृक्षा वरी बेसला॥ रवाली

बहु रापी उतरले आसतीं॥ ४३॥ ते वैसुनी येक

मेका कनीचीलांण विडीकाण वस्त्रे आभरणे हार मुक्ता

गा म्हाणप डली उदरा कारणे ॥ सैया सी करी ताचीं

त्यांच बीह्मम्हेहाय परीसता ॥ हे कोनीजा ला बोल

ला ॥ तेपरीसावे श्रोतीयः ४५ ॥ कोणा क्षीया को

६ ॥ ण धर्म ॥ कोणा आस्पार कोण ग्राम ॥ कोण्याली ६ ॥

होनम ॥ मज भली स्यांगा वाप ४६ ॥ हे कानरपक्षी

याचे वचन ॥ पाहाली करी ॥ उध्ये वदन स्या

मीपुस ॥ तो आम्ह ॥ कारणे ॥ तरी ज धर्ची ये उनी

बैसा येत ४७ ॥ ... वीरांका ॥ मीपाप

... कमचरीत्र अ ॥ ८ ॥

घात बहीरांपीत ... तरी ... कां ॥

क्षीयाद्युध्य आसे ४८ ॥ धर्म जही स्वधर्मी ॥ नु

जदे खेनीहार लाहेम ॥ मन स लुद्य कुढर प्रभ्

आत्के स दोदीला ४९ ॥ मनी बीच्यारीपक्षीराव

यीच्यादीस तोस श्रावा ॥ वाच्याद्युध्य कुपामी

ह ॥ नीः कल कमानसी दिस ५० ॥ हे स्यावीचा

रनयामानसीण ॥ अर्जुन बैसला सन्मुखस्थानी ॥

येरज्याची ओटांगणी।। घालीली दंडवता।। ७१।।
बहुरुपी ह्मणे जी राया।। ऐके रामगुणं ल्या।।
येक नासया टाया।। येतुनी पाळाले।। ७२।। रखेव
७।। नैंद्दीची राव।। गम्हाण पडली वरल भाया।। ७३
छ्यासें हेह।। रवाय्यासी नाही।। ७३।। राघो पुसे ते ७।।
यासी।। आरणा तु बहुरुपी ह्मण वीस्ती पैसी
वीद्या नाही तुज यासी।। सावस्य होय।। ७४।।
बहुरुपी ह्मणे राजा दरी कलरीस रखया।।
वस्य करावे राया।। चमत्कार दारववावी
दचा।। ७५।। वीद्या कोण कोण।। तेम
ज प्रतीकराची श्रवण।। न करील।। मन नीमका।।
श्रा यसांगीजे।। ७६।। वीद्या सांगे बहुरुपी।।
वीक्रम परीस्ती साक्षे पीप ऐकोनी ह्मणे सोपी
आहे।। बहु रुपीया।। ७७।। तु जसा गोन वीद्या
मत्स्य येक।। जेणे मोहीजे त्रैलोक्य।। रोकीप वसी
करनक।। जीलके पाहीजे तीतुके।। ७८।। बहुरुपी

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

…णोशी पक्षी नाथा। सरीरक्षीले मन ना
नाथा।। देह व्याधी नपीडीता।। जेसा भेट कावे क्षु
१ त पंढरीनगेला आरसमाना।। घरे घरी लागले ही
८।। पराधन।। ज्याली भोजन आरे गण।। बहुरा ८।
पीकलाणीरा व्यासीय ६०।। वीठपा ओंकार सांगी
तुंला।। बहुरुपीपण्य कीला जाला।। स्नानी
सकींकिभला।। स… वीठपा रधीलीप ६१।।
…धीठपाबोट बं… …धी…पुरीप

सुर्य उदयाचे भा… श्री… कायकरी ताजाहाला।।
वीकाम दय।। केले प्रातः भा…।। देवपुजन माडीले ध्या
न।। करुनीया हारी स्मरण।। सडकरी सारीख
रोगण।। ६२।। वस्त्रे अं। ककार लेईला।। र
१० त्नजडील सीरी मुगुट घालला।। कासे सीमी
रचला पीतांबर।। ६३।। आंगीन्च चर्चि। चंदन।।
जवादी कस्तुरी धवळ्या।। माथा खोवीला
केक तीपान।। तुरामुक्ताफळाचा।। ६४।। वाम
गीबांधे कटार।। दक्षण भागी फरालेमर।।

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai "Joint project"

10

भालाभरलेशार॥ ते प्रष्टीभागी बांधीले॥ ६६॥
वोडण घेतले करी॥ धनुरथ वाहीले सरीरी॥ वी
रकंकण बांधीले करी॥ दो दंडी च्यामर १ कव
णीं॥ ६७॥ ऐसा तो माहावीर॥ सचेव कुंभासु
९॥ रंर॥ श्रंगारके लामनोहार॥ जांपे देवांगणा
सरली॥ ६८॥ ऐसा तो वीर उन्नला वक्र॥ च ९॥
पीची राळ नेत्री॥ तो बोळवी प्रारेला॥ ले का
मवकुंभ॥ ६९॥ पंनगासी तो महावीरा॥ गर्जे
वाकी आणीले॥ डरा॥ भ[illegible]होलां प्रपवर॥ जो
घडघडा॥ बाण भर भार वाजती॥ ७०॥ येक
येकासे हा धकीली॥ धो ऐसे भगती॥ रास प
उलीश्चतीती॥ सवाहवी थकन॥ ७१॥ आधी

१०४

चेबहु रूपी मावकारो॥ वीरवी क्रमम विचेच्चा
पुढारो॥ दारुवा[illegible] चमत्कारा॥ भाली आर्श्चर्ये
मानीली॥ ७२॥ तव आपुली जाले थोरा॥ भुमा
चरी पडीला वामकर॥ दडी रक्त च्यामर॥ आ
युध थबथबीला॥ ७३॥ वोडणी आसे मुष्टीसी
वेची॥ हृयच्यरणास्पष्टी॥ लेपोद जदगाढंउटी॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

सभेम। सीपे॥ ८४॥ दक्ष्यण करी रवगे सेहीत॥
गगनपंथे आसे येत॥ लया मागे पर्वत॥ क्रोध
कापडला॥ ८५॥ घाय लागले सबळ॥ नाहीं टेवा
चया तीळ॥ लव आले स्नीर कमळ॥ हास्ये वदन
१५ करीता॥ ८६॥ वीराच्या जं काघाला तेराणीव
साहे कीती मात्र। त्याची श्री भालीघावला॥ १४
पीटी वेक्ष स्थळा सीत॥ ८७॥ अंगेगा थोर भुपाळा॥
तु आजी कुंभकर्ण ... मी मेला स्नी बहुत वेळा॥
परी ऐसे घडले नव्हते॥ ८८॥ आता रवयं लाम।
हा मेरा तुलथल ... कुर सागरा॥ तु स्वा
वात्मज वीक्रम थोर मनी आनंद ला॥ हणे भला गा चरीत्र॥
भला॥ कदु लागे मज कारणे॥ ८९॥ जैसे
रघुनाथ कार्यकर्ता॥ हा हनुमंत स्वीत सिता
शुधी करणे॥ तैसा तु वेनतु पवने॥ हीं उ सीआ
त्मा लागी॥ ९०॥ सामर्दं सामनी तु क्रास थोरे॥
स्वाद्यागी करी नमस्कार॥ क्रे दई भरता आम
त सागरा॥ आली आल्हाद मान सीप ९१॥
जाली मज सपाची सीधी॥ तुज देखीले रूप
नीधी॥ हार ल्या सकळ चीत॥ या व्याधी॥
जालो क्रत्यार्थ क्रपानीधी॥ ९२॥ वीहंगम उलरत॥

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(12)

वृक्षातळी ॥ सोमदंत आली गणकृदयक
मळी ॥ मग सांगता जाला सकळी ॥ देलाल
कुबुज काचा ॥११३॥ जो कासनेचा वलांत
घडला ॥ तो समुळ आवघा सांगीतला ॥ तव
११४॥ सुज देखीले डोळा ॥ आकस्मात ॥११४॥ वीक्र
म म्हणे सोमदंता ॥ हा देखीले आसेल आपु १४
येथीला ॥ तेथ चालता आला ॥ तैसा करी उपक्र
म ॥११५॥ सोमदंत गेला राव याते पैकेयक ॥ संगे न
द तसोनाचे कपलुक ॥ परी सोना म्हणे वीक्रम
राक ॥ आता रक्षावा ॥११६॥

(2A)

स्नान ॥ संध्या करा ॥ नीसारीतपण ॥ देवपुजा मांडी
चीत्रमा लेध्याना ॥ राम राम जपतसे ॥११७॥ सरलाध्या चरीत्र
नाचा आवसरा ॥ सभामंडपी जाता बैसका ॥
म्हणे रात्री घडला आनाचारा ॥ म जपासुनी ॥११८
तैशा जय गोष्टी करीली ॥ तवते कासना आली
दुर्बलीता ॥ जैसी रावणे प्रेरीली शक्ती ॥ सोमीत्रा
लागीता ॥११९॥ तीस देखोनी यासनृपा ॥ दत्त
वसपा हे आधोमुख ॥ नकरी आवलोकन मुख ॥
बहुसमन धरीतीचे ॥१२०॥ तवते आलीहसलहा ५

सत्ता। द्रव्यावंल करी इंडचल ।। ह्मणे देरंगी तुचीला ।
रात्रीचे एका कैचे ।। १२४ ।। ये रवं ह्मणे मागस उक
री ।। जे वसे तुसे आंतरी ।। ते घे तुनीया सत्वरी ।।
१९ ये थुनी बीज कराचे ।। १२५ ।। मज देखोनीयास १९
मोर ।। सलाप धरीसी थोर ।। तरी देई कास
13 त्वरा ।। नावीयासी ।। १२६ ।। आता न करी आनु
मान ।। रावा दे [illegible] गी [illegible] पुन ।। जरी देसी तु ब्याज
भरुनी सुकृतें ।। तरी आगी कार न करी त्पा
चा ।। १२७ ।। कैसे [illegible] कोनी उल [illegible] थोर देवा चलले याचे
[illegible] चरीत्र प्रोत ।।
सो शरण गेले दशरथ [illegible] चधुनीया राक्षसास
13A मरत्ता ।। राजी [illegible] भीराण ।। १४३ ।।
धुरु बाळक धाकुटे ।। ते देव राये आंगीकारी
ले ।। त्या सी बैसवीले आढळ पद देउनी ।।
१४४ ।। ऐसी साक्षी वहु ताहे ता ।। ईस्त्ता राज्यार
रु कथा ।। तैसा परी मज आगाचस ।। तुरवीया
कृपेन जालीं ।। १४५ ।। द्रव्य ही काही दीधले ।।
त्याचा व्यापासी दारव वीले ।। सो ह्मणे तुरवीया कडे

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai "

आसला लो। तेथ मासा काय प्रकार ॥१७८॥
15 आला येक आवधारीण मासे म्हणी ललेकरी ॥
मज नेउनी बाजारी॥ वीक्रयाचा करावा ॥१७९॥
१९ मासीयाने तुके कनक भरे लज्ञा तुके ते ॥१८०॥
घेउनी केले तुके॥ तुवा लावे गृहासी ॥१८१॥
ते म्हणे गा मग [illegible] तुज करील मज आ
छमा साधशी प्र[illegible] चारी येथानवेशी
मासी॥ ईसक [illegible] जाला ॥१८२॥
केसावी काचा[illegible] मासा [illegible] मुचा
मासापील॥ हा प[illegible] केरीसा॥ नरका
प्रलीज [illegible] काळीमग
15A री॥ असुर षांडगे गहुन हुरी॥ चरफडील
पडली आसे भरी॥ लवेयक मागरित्त आ
ले॥१८४॥ लयासी मग री येका कुळ ली॥ म्हणे म
जनेउनी घाली जवळ प्रती॥ मासाजी वाल्मीवाचे
ला॥१८५॥ चालो म्हणे तुजा काय ईच्छा सू॥ आती
करीशील रा॥ जैसे चायसे कासकल्पवील॥१८६॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मंगरीह्मणेमासीआंचा॥ चौनकरसंचाउहास॥

(15) येरे मान लावीश्वास॥ मोट बांधीली मगरीची॥

१२४॥ मोट वाहुनी सीरी॥ च वेसालागगाली

री॥ नवउदकें पुरेंमगरीप कोट पर्यंतजासे॥

२०॥ १२५॥ येरह्मणे मुले येतप मगरीह्मणेपुढें॥२८॥

चालकैचीची ता॥ हे सत्याळवी तच्याळचीत॥

नेला कंठपर्यंत॥ मेघह्मणे सोडीप॥१२६॥

तो ह्मणेसोडी मोट॥ तय च्यरणधरी बळकट॥

ह्मणे [illegible]॥ आहार देवे नीमीत्ती॥१२७

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com